

Inbreng commissiedebat

Tuinbouw en Visserij 6 juli 2022

De Nederlandse glastuinbouw levert een belangrijke bijdrage aan een duurzame, gezonde en gelukkige maatschappij. Onze telers staan garant voor voedselzekerheid en een rijk gevarieerd aanbod aan groenten, fruit, bloemen en planten. Die producten zijn van grote betekenis voor vele miljoenen Europeanen, elke dag. Ruim 3.100 professionele glastuinbouwbedrijven vormen de basis van het tuinbouwcluster. Die basis wankelt. Hoge energieprijzen zetten het voortbestaan van 40 procent van de bedrijven binnen afzienbare tijd op het spel. En daarmee het hele tuinbouwcluster. Onze positieve bijdragen aan de maatschappij zijn niet onaantastbaar.

Glastuinbouw als klimaatkampioen

De glastuinbouw wil in 2040 klimaatneutraal zijn. Ook wenst de sector, die nu onder grote financiële druk staat door de hoge gasprijzen, van groot belang te blijven voor de Nederlandse economie en onze voedselvoorziening. Tegelijkertijd ziet de sector kansen om al op korte termijn het aardgasverbruik fors te verlagen. Dit vermindert tevens de Nederlandse afhankelijkheid van aardgasimport. Glastuinbouw Nederland wil daarom op korte termijn samen met het Rijk en andere betrokkenen inzetten op een [investeringsimpuls](#) voor de energietransitie. Doel is binnen vijf jaar het aardgasverbruik met ruim **900 miljoen kuub** per jaar te verlagen en de CO₂-uitstoot met ruim **1,6 megaton per jaar**. Deze snelle reductie, vergelijkbaar met het jaarverbruik van ruim 750.000 huishoudens, is buitengewoon voor Nederland. In de periode na 2025 willen we de CO₂-reductie nog eens verdubbelen. Daarmee heeft de sector dan de eigen CO₂-uitstoot in 2030 gehalveerd ten opzichte van 2020.

Op de korte termijn heeft de glastuinbouw instrumenten nodig om de transitie aan te jagen. Met als doel 1,6 Mton CO₂-reductie binnen vijf jaar en het verbeteren van het financiële perspectief van een groot deel van de glastuinders, die door de hoge gasprijzen tegen liquiditeitsproblemen aanlopen. Berekeningen van Glastuinbouw Nederland laten zien dat dit perspectief binnen handbereik ligt met slimme en relatief goedkope aanpassingen van bestaande maatregelen en maatregelen op maat voor een reeks projecten die al in de pijplijn zit.

- ➔ Glastuinbouw Nederland wil versneld haar aardgasverbruik met ruim 900 miljoen kuub per jaar verlagen en de CO₂-uitstoot met ruim 1,6 megaton per jaar. Om dit doel samen met het Rijk op korte termijn te behalen is een uitbreiding van de Borgstelling Landbouwregeling, bijstelling van de stokkende SDE-regeling, een verruiming van het subsidieplafond conform het EU-steunpakket, een maatwerkplan om regionale projecten te versnellen, een bijstelling van de Innovatiebox, een optimalisatie van de Mijnbouwwet en de realisatie van voldoende externe CO₂-bronnen voor gewasteelt nodig.

Op de lange termijn zou de glastuinbouw graag afspraken maken op basis van wederkerigheid over een transitiepakket. Hiertoe wil Glastuinbouw Nederland met het Rijk en de hele tuinbouwketen werken aan een evenwichtig beleidspakket, dat bestaat uit een combinatie van CO₂-beprijzen, normeren en stimuleren. Gezien de lange ontwikkeltijden van investeringen in onder andere geothermie, warmtenetten, grootschalige warmtepompen, etc. is het noodzakelijk om in 2022 tot definitieve afspraken te komen. Zodat de investeringen in 2030 operationeel zijn en kunnen bijdragen aan het streven van het kabinet om tot een reductie van 60 procent van de CO₂-uitstoot te komen voor Nederland in 2030.

- Glastuinbouw Nederland roept op collectieve energienetten nadrukkelijk prioriteit te geven, zowel in het Klimaat- als in het Transitiefonds. Publieke investeringen in (infrastructurele) uitbreiding van aard- en restwarmte, waterstof en elektriciteit kunnen de aardgasbehoefte van huishoudens en industrie aanzienlijk verminderen. De glastuinbouw kan hierin een unieke rol spelen. Glastuinders kunnen aanzienlijk zon- en windenergie, waterstof en aardwarmte opwekken en opslaan. Kassen kunnen met hun grote capaciteit als warmte- en elektriciteitsbuffer (bijvoorbeeld via hun warmtekrachtkoppelingen) fungeren. Dat betekent dat telers overdag en 's nachts deze warmte en elektriciteit opvangen, om deze tijdens piekmomenten in de ochtend en avond vanuit hun buffer aan woningen te leveren. Zo ontlasten we het net en maken we in Nederland optimaal gebruik van de beschikbare duurzame warmte en elektriciteit.
- Het is een gemiste kans dat modernisering van het teeltareaal glastuinbouw in Nederland niet in beeld is als mogelijke maatregel die onder het Transitiefonds gebracht kan worden. Investeren in modernisering van het teeltareaal - zoals herstructurering van glastuinbouwgebieden rondom veenweide of verplaatsing van solitair gelegen bedrijven - past volgens Glastuinbouw Nederland uitstekend in de doelen voor dit Transitiefonds.

Ontbrekende subsidie voor duurzame energie (SDE++)

De glastuinbouw wil, kan en moet verduurzamen. Al 15 jaar wordt er in [Kas als Energiebron](#) gewerkt aan besparing en is bijvoorbeeld aardwarmte grootgebracht. Met tientallen aardwarmteprojecten, biomassaketels en zonthermieprojecten wordt al ruim 10 procent van onze energiebehoefte duurzaam opgewekt. In ons [investeringsplan](#) laten we zien dat we nóg sneller kunnen. De energietransitie komt echter door de hoge gasprijzen enorm in de vertraging en schakelen groene telers terug over naar fossiel.

De huidige SDE-systematiek voor duurzame warmte komt niet overeen met de situatie in de sector. Tijdens de elektriciteitsopwekking via warmtekrachtkoppelingen (WKK) komt bij een glastuinbouwbedrijf restwarmte vrij, die kan worden gebruikt om de kas te verwarmen. Door de hoge elektriciteitsprijzen is het voor ondernemers erg interessant om elektriciteit te leveren aan het net door hun WKK's aan te zetten. Hierdoor is het gebruik van fossiele restwarmte uit de WKK momenteel dusdanig aantrekkelijk dat ondernemers maximaal de WKK's zullen gebruiken, op duurzame warmte zullen besparen en komen zowel lopende als nieuwe projecten in financiële problemen. Dit betekent dat we **700 miljoen m³ aardgas éxtra gaan gebruiken**, terwijl de sector juist groene stappen vooruit wil maken. Oftewel, door de huidige SDE-systematiek komen de klimaatdoelen van de glastuinbouw in 2030 in groot gevaar en vereist daarom een herziening. Nadere achtergrond over de SDE-problematiek in de sector vindt u [hier](#).

- Houd als referentie in de SDE voor duurzame warmte opties in de glastuinbouw de warmteprijs (*de 'spark-spread'*) aan. Het is van belang dat de formule van het correctiebedrag aangepast wordt, zodat het correctiebedrag wordt gebaseerd op de prijs van restwarmte van elektriciteitsproductie in plaats van enkel de gasprijs.
- Met de hekjes en domeinen moet vanaf 2023 structureel voldoende budget worden ingezet in de domeinen hoge-temperatuurwarmte, lage-temperatuurwarmte en duurzame gassen. Koolstofopslag (CCS) en koolstofafvang (CCU) binnen dezelfde hekjes zorgt voor een directe nadelige concurrentiestrijd tussen beide technieken, waarbij de kans dat CCU minder aan bod komt aanwezig is. De afvang en levering van CO₂ (CCU) aan

de glastuinbouw blijft cruciaal als randvoorwaarde voor verdere verduurzaming, zoals het toepassen van aard- en restwarmte en waterstof.

Biograndstoffen als klimaatknallers

Biograndstoffen vormen een belangrijke transitiebrandstof om fossiele brandstoffen vervroegd uit te faseren. Op termijn zijn er in een klimaatneutrale maatschappij nog weinig betaalbare alternatieven om deze brandstoffen te vervangen. De waarde van biograndstoffen ligt niet alleen bij het creëren van hoogwaardige (hout)producten, maar ook bij het daaruit voortvloeiende afval en de geproduceerde bijproducten. Mits biograndstoffen voldoen aan de eisen van EU-Richtlijn Hernieuwbare Energierichtlijn (RED), zullen de emissies lager zijn dan bij inzet van aardgas.

- In een groeiende bio-economie mogen we biobrandstoffen als afval en bijproducten van hoogwaardige biograndstoffen niet verspillen. Ook bij hoogwaardige inzet van biograndstoffen zullen er altijd laagwaardige reststromen ontstaan. Die mogen niet worden genegeerd in een circulaire inzet, zeker niet als ze fossiele brandstoffen (in de land- en tuinbouw) versneld helpen uitfasen met minder CO₂-emissies in de atmosfeer tot gevolg.
- Het kabinet heeft besloten om de afgifte van nieuwe subsidies voor houtige biograndstoffen voor lage temperatuurwarmte stop te zetten. Dus ook in de glastuinbouw. Net als het kabinet ziet Glastuinbouw Nederland houtige biomassa als belangrijke bron voor duurzame warmte en dus belangrijk voor de energietransitie. Echter, zonder functionerende SDE-subsidie zijn klimaatambities voor laagwaardige warmte uit houtige biograndstoffen onrendabel en zullen daarom ook niet worden gerealiseerd. Dit geeft een (groot) risico op vertraging van het halen van de ambities. Bovendien concludeerden [PBL](#) en [TNO](#) dat de kosten van de hele energietransitie door deze uitsluiting fors hoger zullen zijn. Glastuinbouw Nederland roept de minister op om met een plan te komen om versneld alternatieven voor lage temperatuurwarmte te stimuleren en dat te financieren.

Onerlijk energiespeelveld in Europa

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne worden telers echter geconfronteerd met enorme kostenstijgingen voor grondstoffen, kunstmest, gas en diesel. Veel ondernemers zitten in liquiditeitsproblemen door de extreem hoge energieprijzen. De positie van de Nederlandse glastuinbouw staat daarmee op het spel, waardoor er onvoldoende financiële ruimte is om te vergroenen.

- Een borgstellingskrediet geeft glastuinbouwbedrijven op korte termijn de benodigde lucht geven in de strijd om lijfsbehoud. Dit geeft hen ook toegang tot financiering om te verduurzamen. Bedrijven moeten immers financieel fit zijn om de energietransitie te maken. Met het oog op de winter verzoekt Glastuinbouw Nederland de minister deze borgstelling nog voor Prinsjesdag beschikbaar te stellen.

In maart 2022 heeft de Europese Commissie een pakket aangekondigd om de sector in deze noodsituatie te ondersteunen. Glastuinders kunnen daardoor tijdelijk steun ontvangen om de verduurzamingsslag te maken. Momenteel maakt Nederland nog geen gebruik van dit EU-pakket.

- Een aantal EU-lidstaten benut het Europese Staatssteunkader en de crisisreserve van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) al maximaal en ondersteunen hun telers met passende maatregelen voor de stijgende energieprijzen in de (glas)tuinbouw. Dit leidt tot oneerlijke concurrentie op de interne markt doordat de kostprijzen voor de Nederlandse teler zijn fors hoger dan die voor hun Europese concurrent. Glastuinbouw Nederland

vraagt het kabinet op oneerlijke concurrentie te voorkomen en het steunpakket open te stellen voor snellere verduurzaming van de Nederlandse tuinbouw.

Op naar een nieuw CO₂-sectorsysteem

De overheid heft sinds de jaren '90 belasting over het eindverbruik van gas. Voor de glastuinbouw pakte dit ongunstig uit met onevenredig hoge lastendruk in vergelijking met de grote industrieën. Daarom is met het Rijk een verlaagd tarief overeengekomen voor ketelgas. Vanwege EU-staatssteunregels levert de glastuinbouw een tegenprestatie de verlaagde tarieven: een CO₂-emissieplafond dat jaarlijks lineair afneemt en een verrekening voor telers als dat plafond wordt overschreden. Deze verrekening wordt vervolgens via [Kas als Energiebron](#) ingezet om de transitie in de glastuinbouw nader aan te jagen.

- ➔ Glastuinbouw Nederland werkt samen met de overheid aan een voorzetting van verbeterd CO₂-sectorsysteem van de sector met een effectieve individuele prikkel. Dit is als actie al opgenomen in het Klimaatakkoord, én in het coalitieakkoord, met doorvertaling in het Convenant Energietransitie glastuinbouw 2030 dat vrijwel rond is en na de zomer getekend kan worden. Eventuele opbrengsten van dit beprijzingssysteem moeten vervolgens weer worden ingezet om klimaatdoelen binnen de glastuinbouw te realiseren, onder andere via het programma [Kas als Energiebron](#). Zonder koolstoflekkage kan de Nederlandse glastuinbouw zo duurzaam werken aan minder CO₂-emissie en klimaatneutraliteit in 2040.